

Likvideringer

Hvem har et åpent sinn?

Av Egil Ulateig, Lesja

Jeg skal ikke begynne en debatt om en bok som ennå ikke er utkommet. Einar Sæters kommentarer til den, og til min person, er dessuten så hinsides at man kanskje skulle tie. Men et par av dem er så misvisende at jeg vil gjøre følgende klart:

Einar Sæter hadde en telefonsamtale med meg hvor han røpet – for å si det mildt – et sterkt engasjement. Han har derfor misforstått det jeg sa, men bruker samtalen som grunnlag for sitt debattinnlegg.

Jeg har aldri skrevet, sagt eller ment at den norske regjering i London var ulovlig. Hvis jeg så gjorde, er jeg enig med Sæter i at man måtte stille seg tvilende til hva jeg skrev om krigen. Det er noe helt annet å vurdere Hjemmefronten og dens handlinger, i lys av folkeretten.

Jeg har heller aldri skrevet, sagt eller ment at tysk politi var bedre enn det norske. Det jeg sa, var at jeg har like stor tiltro til tysk politis etterforskningsmetoder som til f.eks. landssviks politiets. Alle politifolk vet at Gestapo var et meget effektivt politi. En av de mest kjente nazistiske politifolkene, Ernst Kaltenbrunner, var forøvrig leder for Interpols forløper, IPK.

Jeg har ikke skrevet, sagt eller ment at illegal presse gir noe sannhetsbevis for antall likvideringer. Men den gir en f. pinn om omfanget, og er en brukbar innfallsvinkel.

Måten Sæter ordlegger seg på, vitner om at han ikke er det minste interessert i en fordomsfri granskning av dette viktige kapitlet av norsk okkupasjonshistorie.

Et han ikke nevner, er at jeg henvendte meg til ham for å stille spørsmål om forhold rundt dr. Ingolf Andresen. Ble hans sekretær drept ved et attentatforsøk? Sæter hevder nei, samtidige politikilder sier noe annet.

Når det gjelder hans egen bok om XU, noterer jeg at han der ikke med et ord nevner en meget interessant sak

som førte til at flere XU-kontakter ble rullet opp. Det var den famøse henvendelsen senere riksadvokat Sven Arntzen gjorde til NS-lensmannen på Nordstrand om en bestemt person i en skilsmisssak. Det var forøvrig grunnlaget for den enda mer famøse injurie-saken mot redaktør Torolv Fanebust. Grenset den til angiveri?

Jeg tror nesten at jeg ville ha nevnt episoden dersom jeg skulle skrive en bok om XU.

«Likvidasjoner»

I et innlegg i Aftenposten 7.3. om bl.a. fanger etter krigens slutt, omtaler Inger C. Stridsklev med undring en hendelse som fant sted i en fangeleir 12. juni 1945.

Ut fra det som er anført i hennes kilde – «Innstilling fra Landssvikutvalget av 1955» (s. 402) – er undringen forståelig. Skuddene som bl.a. forårsaket det tragiske dødsfall, kom nemlig ikke fra et gevær, men fra en 9 mm Suomi maskinpistol. Personen som utløste skuddene, tilhørte ikke det personale som hadde sitt daglige arbeid i leiren. Vedkommende var en nylig tiltrådt midlertidig politikonstabel som nærmest tilfeldig var innom leiren. Fra en vegg i vaktrommet tok han ned den sikrede maskinpistolen – et våpen han ikke kjente. At våpenet i det øyeblikk skuddene gikk av pekte mot de rom hvor mannlige fanger hadde opphold, var en tilfeldighet. Skuddene kunne like gjerne ha gått i vaktrommets tak eller gully, eller rammet personer som arbeidet i leiren.

Etterforskning av hendelsesforløpet ble satt i verk samme dag. At reaksjonene overfor vedkommende tjenestemann ikke er nevnt i innstillingen, er vel ikke underlig. Så langt gikk nok ikke utvalgets mandat.

KJELL LARSGAARD, Oslo

Likvideringer

I Aftenposten 7.3. har Inger C. Stridsklev i sin iver etter å påvise at likvideringer av angivere også skjedde i etterkrigstiden, brukt meg som sannhetsvitne. Hun uttaler bl.a.: «Det skjedde dessverre drap på fanger i etterkrigstiden. Dag Berggrav har fortalt at mannen som skal ha angitt ham, ble drept som fange, angivelig av en medfange.»

Min uttalelse om dette er tatt inn i min bok «Vi hadde andre drømmer», s. 129, der jeg opplyser at angiveren i 1948 ble dømt til seks års fengsel for det arbeidet han hadde utført mens han var ansatt i Stapo som tyster, provokatør og angiver, og jeg tilføyer: «Etter at han slapp ut fra fengselet, begikk han en ny forbrytelse og ble under det etterfølgende fengselsoppholdet på Ila stukket ned med kniv og drept av en medfange.»

Det fremgår således klart av min uttalelse at drapet på denne angiveren ikke skjedde under soning av en landssvikdom, men under soning av straffen for en ny forbrytelse etter at han hadde sonet sin landssvikdom.

Inger Stridsklevs iver etter å få tallet på likvidasjoner fra krigens og etterkrigstidens dager så høyt som mulig, synes å være ubegrenset. DAG BERGGRAV, Oslo

109955

Aftenposten 7.3.1996 14/3 96

109955 13/2 96